

ปัญหาในการประกอบอุตสาหกรรมเหมืองแร่ที่บุกในประเทศไทย

ในการศึกษาค้นคว้าที่จะลงทุนประกอบอุตสาหกรรมประเภทใดๆ ก็ตาม ผู้ลงทุนควรจะได้ศึกษาถึงปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับอุตสาหกรรมประเภทนั้นเสียก่อน และควรพยายามหาทางป้องกันมิให้ปัญหานั้นๆ เกิดขึ้น ในขณะเดียวกัน ผู้ซึ่งลงทุนไปแล้วก็ควรพยายามหาทางแก้ไขปัญหานั้นให้ลุล่วงไป สำหรับปัญหาที่เกิดขึ้นกับอุตสาหกรรมเหมืองแร่ที่บุกในประเทศไทยมีมาก ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของอุตสาหกรรมประเภทนี้แตกต่างจากอุตสาหกรรมประเภทอื่น ในประการสำคัญ 2 ประการคือ "ความสิ้นสุก" และ "ความเสี่ยงภัย" ปัญหาต่างๆ จึงมีสาเหตุมาจากการสำรวจหาแร่ การทำเหมือง การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนกฎเกณฑ์ต่างๆ ของทางราชการที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ในการแก้ปัญหาค่าเงินงานใดก็ตาม ควรจะได้รับความร่วมมือจากผู้ประกอบการเหมืองแร่และหน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ เพื่อที่จะได้ช่วยกันดำเนินการแก้ไขและป้องกันปัญหาเหล่านั้น ตลอดจนหาทางสนับสนุนส่งเสริมให้อุตสาหกรรมนี้ เจริญก้าวหน้าและนำมาซึ่งความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการประกอบอุตสาหกรรมเหมืองแร่ที่บุกในประเทศไทย อาจจำแนกตามขั้นตอนการดำเนินงานได้ดังนี้

1. ปัญหาในการสำรวจ
2. ปัญหาในการขอประทานบัตร
3. ปัญหาในการทำเหมือง
4. ปัญหาอื่น ๆ

ปัญหาในการสำรวจ

เนื่องจากการสำรวจแร่ เป็นจุดเริ่มต้นในการประกอบอุตสาหกรรมเหมืองแร่ และหน่วยงานที่ดำเนินการสำรวจแร่มีทั้งหน่วยงานของรัฐ ซึ่งได้แก่กรมทรัพยากรธรณี และเอกชนผู้

ประกอบการทำเหมือง ดังนั้น การสำรวจหาแหล่งแร่จึงมีอยู่เป็นประจำ

ปัญหาที่ 1 การสำรวจแร่ทำได้ไม่เต็มที่

การสำรวจแร่ทำได้ไม่เต็มที่ อาจเนื่องมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1. การชักขวางของผู้อนุญาตการร้ายและพวกมิจฉาชีพ เนื่องจากในปัจจุบันแหล่งแร่มักจะหายากขึ้นทุกที แหล่งแร่ส่วนใหญ่จะอยู่ในถิ่นทุรกันดาร และแหล่งแร่บางแห่งก็อยู่ในเขตที่มีผู้อนุญาตการร้าย โดยเฉพาะแหล่งแร่ทางภาคใต้ของประเทศไทย เช่น ในเขตจังหวัดยะลา และจังหวัดสงขลา เป็นต้น ดังนั้น ในการสำรวจแร่อาจจำเป็นต้องค้างแรมในป่า ซึ่งถ้าเป็นบริเวณดังกล่าวข้างต้น ก็มักจะถูกชักขวางจากผู้อนุญาตการร้ายหรือพวกมิจฉาชีพ ทำให้การสำรวจแร่ทำได้ไม่เต็มที่ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ หรืออาจจะสำรวจได้แต่ก็ล่าช้ากว่ากำหนด

ข้อเสนอแนะ การแก้ไขในเรื่องนี้กระทำได้ยาก เพราะต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน โดยเฉพาะผู้บริหารประเทศในระดับสูง ในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้สำรวจแร่ในเรื่องความปลอดภัย

2. การขาดแคลนทุนและกำลังคน เนื่องจากการสำรวจแร่เป็นการลงทุนที่ค่อนข้างเสียมาก เพราะผู้สำรวจอาจจะพบแหล่งแร่หรือไม่พบก็ได้ และในการสำรวจจำเป็นต้องใช้กำลังคนและเงินทุนจำนวนหนึ่ง ซึ่งจะมีจำนวนมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับเทคนิคที่ใช้ในการสำรวจ ดังนั้น ผู้ลงทุนที่มีเงินทุนน้อยก็มักจะใช้วิธีการสำรวจอย่างง่าย ๆ และใช้คนจำนวนน้อย หรืออาจข้ามขั้นตอนการสำรวจแร่ไปจนถึงขั้นการทำเหมืองแร่เลย และเมื่อค่าเงินการทำเหมืองแร่ไปแล้ว ปรากฏว่า พบแหล่งแร่ที่มีความสมบูรณ์น้อยหรือไม่พบแหล่งแร่เลย ทำให้ต้องหยุดกิจการหรือขาดทุนเป็นจำนวนมาก การขาดแคลนเงินทุนในการสำรวจแร่จึงทำให้การสำรวจทำได้ไม่เต็มที่ และแม้ว่าจะเป็นการสำรวจในหน่วยงานของรัฐ ก็มักจะประสบปัญหาเรื่องเงินงบประมาณและกำลังคนไม่เพียงพอเช่นเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ ควรจัดตั้งหน่วยงานอิสระขึ้นเพื่อให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนในเรื่องเงินทุนและเทคโนโลยีในการสำรวจ ผลที่คาดว่าจะได้รับก็คือ จะทำให้มีการสำรวจแร่อย่าง

เต็มทีและละเอียดยอมรับก่อนที่จะเริ่มการทำเหมืองแร่ อีกประการหนึ่ง ยังเป็นการช่วยลดความล้มเหลวในการทำเหมืองแร่โดยไม่มี การสำรวจอีกด้วย

ปัญหาที่ 2 การเข้าสำรวจในแหล่งแร่ไม่ไค้

การเข้าสำรวจในแหล่งแร่ไม่ไค้ อาจเนื่องมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1. ความหละหลวมในการออกอาชญาบัตร เนื่องจากในการสำรวจแร่ของเอกชนทุกราย ไม่ว่าจะทำการสำรวจแร่ในที่ใดก็ตาม จำเป็นต้องได้รับอนุญาตจากทางราชการก่อน ตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 (ศึกษาได้จากบทที่ 2) โดยการขออาชญาบัตรเพื่อทำการสำรวจแร่ เสียก่อนจึงจะทำการสำรวจได้ และปัจจุบันปรากฏว่า มีการออกอาชญาบัตรผูกขาดการสำรวจแร่ให้กับผู้ที่มีไค้ทำการสำรวจจริง หรือมีการออกอาชญาบัตรให้กับบุคคลซึ่งประสงค์จะนำไปขายสิทธิไค้ให้กับผู้ที่ต้องการสำรวจอย่างจริงจัง ทำให้ผู้ที่ต้องการทำการสำรวจแร่เพื่อประกอบอุตสาหกรรมเหมืองแร่ หมกกำลังใจ เพราะไม่สามารถเข้าสำรวจในแหล่งแร่ไค้

ข้อเสนอแนะ การแก้ไขในเรื่องนี้ อาจกระทำไค้ดังนี้

ก. หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ ควรจะวางมาตรการในการออกอาชญาบัตรต่างๆ ให้รัดกุมยิ่งขึ้น เพื่อให้สิทธิในการสำรวจแร่แก่ผู้ประสงค์จะทำการสำรวจอย่างจริงจังเท่านั้น

ข. ควรกำหนดคบทลงโทษแก่ผู้ขอประทานบัตรแล้วมิไค้ดำเนินการสำรวจภายในเวลาที่ไค้กำหนดไว้จริง

2. แหล่งแร่อยู่ในเขตพื้นที่สีแดง เนื่องจากพื้นที่สีแดงเป็นเขตที่มีผู้ก่อการร้ายชุกชุม ดังนั้น ทางราชการจึงไม่อนุญาตให้ออกอาชญาบัตรในพื้นที่ดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของผูประกอบการเอง

ปัญหาในการขอประทานบัตร

เนื่องจากอุตสาหกรรมเหมืองแร่มีส่วนเกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติหลายประเภท เช่น ป่าไม้ ดิน และน้ำ เป็นต้น จึงเป็นเหตุให้เกิดปัญหาในการขอประทานบัตรทำเหมืองแร่

อยู่เสมอ นอกจากนี้ ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม จึงจำเป็นต้องการกินดี ต้องการน้ำ และต้องการสงวนป่าไม้อื่นๆ เพื่อการเกษตรกรรมด้วย แต่ปรากฏว่า การทำเหมืองแร่ก็มักก่อให้เกิดผลเสียหายต่อการเกษตรกรรม ซึ่งพอสรุปได้คือ

- ก. ทำลายชั้นดิน
- ข. ทำให้ลำคลองตื้นเขิน เนื่องจากการตกตะกอนของน้ำขุ่นข้นจากการทำเหมือง
- ค. ทำให้น้ำไม่สะอาดพอสำหรับการบริโภค และการเกษตรกรรม เพราะตะกอนของน้ำขุ่นข้นจะมีผลเสียต่อพืชที่เพาะปลูก

ปัจจุบันผู้ทำหน้าที่คุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติมีอยู่หลายกระทรวง ทบวง กรม เช่น กรมป่าไม้ กรมชลประทาน กรมที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน เป็นต้น ทั้งนี้ ในการดำเนินการเพื่อขอประทานบัตรทำเหมืองแร่จึงมักมีอุปสรรคมาจากการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอยู่เสมอ เช่น พื้นที่บางแห่งมีแหล่งแร่ แต่พื้นที่บริเวณนั้นกรมชลประทานมีโครงการจะขุดคลองส่งน้ำช่วยเหลือชาวนา ซึ่งจะเห็นได้ว่า หน่วยงานทั้งสองมีวัตถุประสงค์ในการใช้พื้นที่ที่ต่างกัน หรือพื้นที่บางแห่ง กรมป่าไม้มีโครงการจะสงวนไว้ทำเป็นอุทยานแห่งชาติเพราะมีป่าไม้มาก แต่ปรากฏว่า บริเวณนั้นมีแร่อยู่มากด้วย ทำให้เกิดปัญหาว่าจะสงวนป่าไม้หรือทำเหมืองแร่ เป็นต้น ปัญหาที่เกิดขึ้นในการขอประทานบัตรมีดังนี้

ปัญหาที่ 1 ความล่าช้าในการขอประทานบัตร

ความล่าช้าในการขอประทานบัตร อาจเนื่องมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1. ขั้นตอนต่างๆ ในการขอประทานบัตรทำเหมืองแร่ (ศึกษาวิธีการขอได้ไหมพที่ 2) เนื่องจากการขอประทานบัตรต้องเกี่ยวข้องกับหน่วยงานของรัฐหลายแห่ง ทำให้มีขั้นตอนต่างๆ มาก และโดยเฉพาะในเขตของป่าไม้ ความยุ่งยากในการขอประทานบัตรจะมีมากขึ้น ทำให้ผู้ขอประทานบัตรต้องเสียเวลาและเงินในการดำเนินการติดต่อกับขอประทานบัตรมาก
2. ระเบียบเกี่ยวกับการกำหนดเขตหรือชั้นต่างๆ ของกรมป่าไม้ การที่กรมป่าไม้ได้กำหนดเขตหรือชั้นต่างๆ ไว้เป็นจำนวนมาก ทำให้เป็นอุปสรรคต่อผู้ขอประทานบัตร เนื่องจากคณะกรรมการฯ ต้องใช้เวลาในการพิจารณาเรื่องมีมากขึ้น จึงเป็นเหตุทำให้เกิดความล่าช้าได้

อย่างไรก็ตาม ได้มีการตราพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ซึ่งออกเมื่อวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2521 ในมาตรา 17 (1) ระบุว่า " ให้นายกรัฐมนตรีโดยคำแนะนำของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ มีอำนาจประกาศในราชกิจจานุเบกษา กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน ต้องมีรายงานเกี่ยวกับการศึกษา และมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบกระเทือนต่อสิ่งแวดล้อม ตั้งแต่ในระยะเตรียมงาน และเสนอรายงานนั้นต่อสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนที่จะดำเนินงาน "

ตามพระราชบัญญัติข้างต้น มีแนวโน้มว่า การทำเหมืองทุกขนาดและทุกประเภท จะต้องทำรายงานเพื่อขอความเห็นชอบต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมก่อนเริ่มดำเนินการ และการทำรายงานแบ่งออกได้เป็น 2 ช่วง คือ

ช่วงที่หนึ่ง การทำรายงานคร่าวๆ เบื้องต้น หรือ IEE Report (Initial Environmental Examination) โดยเพียงรายงานว่ามีโครงการจะทำอะไร ที่ไหน อย่างไร ขนาดของงานเล็กใหญ่เพียงใด กำลังเครื่องจักรหรือคนงานเท่าใด ซึ่งการทำรายงานนี้ ทำได้ไม่ยากนัก และไม่ต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายใดๆ การเสนอรายงานนี้เพื่อขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ซึ่งเป็นการทำรายงานตั้งแต่ในระยะเริ่มแรกของการวางแผนงาน

ช่วงที่สอง การทำรายงานการศึกษาและมาตรการป้องกันแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม หรือ EIS (Environmental Impact Statement) ในการทำรายงานนี้จะประกอบด้วยรายละเอียดค่านิยมบางนั้น ขึ้นอยู่กับขนาด สถานที่ตั้งของโครงการ และผลกระทบสิ่งแวดล้อมอันอาจเกิดขึ้นกับโครงการนั้นๆ แต่การทำรายงานในช่วงที่สองนี้ จะต้องทำหรือไม่ขึ้นอยู่กับรายงานในช่วงที่หนึ่ง คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติจะใช้เวลาในการพิจารณาประมาณ 1 - 2 สัปดาห์ โดยอาจจะออกไปดูสถานที่ร่วมกับเจ้าหน้าที่สิ่งแวดล้อมของกรมทรัพยากรธรณี เพื่อประกอบการพิจารณาว่า โครงการนั้นๆสมควรจะทำรายงานในช่วงที่สองหรือไม่

แม้ในปัจจุบันนี้ การประกอบอุตสาหกรรมเหมืองแร่จะยังไม่ประสบปัญหา เนื่องจากพระราชบัญญัติฉบับนี้ แต่ในอนาคตหากพระราชบัญญัติฉบับนี้มีผลใช้กับอุตสาหกรรมเหมืองแร่ เมื่อมีปัญหาต่างๆ จะตามมาด้วย แม้ว่าพระราชบัญญัติดังกล่าวจะมีผลคือผู้ประกอบการทำเหมืองแร่อยู่บ้าง เนื่องจากรายงานนี้จะเป็นข้อมูลที่ผู้ประกอบการทำเหมืองจะใช้อ้างถึงผลประโยชน์ที่ประเทศชาติจะได้รับจากการทำเหมือง เพื่อเป็นการสนับสนุนให้เกิดการทำเหมืองก็ตาม ผู้เขียนเห็นว่า ในภาวะการณ์ปัจจุบัน พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติยังไม่เหมาะที่จะนำมาใช้กับอุตสาหกรรมเหมืองแร่ ทั้งนี้เพราะ

ก. ประเทศไทยยังคงการทรัพยากรแร่ เพื่อนำมาซึ่งเงินตราต่างประเทศ และรายได้เข้าประเทศมาก

ข. กำลังคนและงบประมาณมีจำกัด เนื่องจากสำนักงานคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมเป็นหน่วยงานซึ่งเริ่มดำเนินการไม่นานนัก เจ้าหน้าที่และงบประมาณยังมีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้นการดำเนินงานจึงควรมุ่งอยู่กับธุรกิจที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมาก เช่น อุตสาหกรรมที่ใช้สารเคมีเป็นพิษ เป็นต้น ซึ่งต้องดำเนินการแก้ไขอย่างเร่งด่วนเสียก่อน ส่วนผลกระทบจากการประกอบอุตสาหกรรมเหมืองแร่มีไม่มากนัก หากต้องใช้เจ้าหน้าที่และเงินงบประมาณในเรื่องเหมืองแร่ อาจทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่จำเป็นและเร่งด่วนก่อนได้

ค. ความปกติการทำงานของระบบราชการแต่ละหน่วยงานก็ล่าช้าอยู่แล้ว หากเพิ่มขั้นตอนในการขอประทานบัตรให้มากขึ้น จะทำให้ผู้ประกอบการทำเหมืองประสบปัญหาความล่าช้าในการขอประทานบัตรมากยิ่งขึ้น

ง. ผลกระทบต่อชุมชนมีน้อย เนื่องจากการประกอบอุตสาหกรรมเหมืองแร่ส่วนใหญ่จะอยู่ในถิ่นทุรกันดาร ห่างไกลความเจริญ และพื้นที่ที่ใช้ในการทำเหมืองมีอัตราส่วนเพียง 0.1 ของพื้นที่ทั่วประเทศเท่านั้น

จ. ในปัจจุบัน กรมทรัพยากรธรณีก็มีหน่วยงานสิ่งแวดล้อม และมาตรการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมอยู่บ้างแล้ว ดังนั้น จึงควรจะได้มีการปรับปรุงตัวบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่นี้ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นก่อนจนกว่าภาวะการณ์ต่างๆ จะเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งอาจเป็นเหตุทำให้ต้องใช้พระราชบัญญัตินี้กับอุตสาหกรรมเหมืองแร่ต่อไปในอนาคต

ปัญหาที่ 2 การขอประทานบัตรไม้ไผ่

การที่ผู้ประกอบการขอประทานบัตรการทำเหมืองแร่ไม้ไผ่ อาจเนื่องมาจากสาเหตุดังนี้

1. การกำหนดค่าเช่าไม้ การที่กรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 มกราคม พ.ศ. 2518 ได้กำหนดชั้นความสำคัญของพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธาร และห้ามมิให้มีการอนุญาตทำเหมืองแร่ หรือแม่แต่ขอทำที่สำหรับกองแร่โดยเด็ดขาดในพื้นที่ป่าต้นน้ำลำธารชั้น 1

2. ระเบียบของกรมป่าไม้ว່าคำขออนุญาตให้เข้าทำประโยชน์หรืออยู่อาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติ (ฉบับที่ 1) พ.ศ. 2521 การที่กรมป่าไม้กำหนดให้ต้องขออนุญาตทำเหมืองในเขตป่าสงวนทุกๆ 5 ปี แต่รวมแล้วไม่เกิน 25 ปี ความอายุของประทานบัตรทำเหมืองปกติ ทำให้ผู้ประกอบการต้องเสียเวลาในการดำเนินการเพื่อขอใบอนุญาตทำเหมืองในเขตดังกล่าวทุกๆ 5 ปี แต่แม้ว่าจะมีการอนุญาตให้ทำเหมืองในเขตป่าสงวนได้ แต่ก็มีข้อจำกัดมิให้มีการทำเหมืองในพื้นที่ป่าไม้อื่นๆ ใดๆ ในการศึกษาค้นคว้าทางวิทยาการ ซึ่งข้อจำกัดนี้กว้างมาก และอาจเป็นเหตุผลซึ่งกรมป่าไม้นำนามาอ้างได้ทุกครั้ง หากไม่ประสงค์จะให้มีการทำเหมือง

3. การออกพระราชกฤษฎีกากำหนด "เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า" และ "เขตอุทยานแห่งชาติ" ของกรมป่าไม้ การที่กรมป่าไม้ได้ออกพระราชกฤษฎีกากำหนดที่ดินให้เป็น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 19 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503 และกำหนด เขตอุทยานแห่งชาติ โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ในหลายท้องที่ ทำให้เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการขอประทานบัตรทำเหมืองแร่ เพราะในมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2503 บัญญัติว่า " ในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า ห้ามมิให้บุคคลเข้าไปครอบครองยึดถือที่ดิน ไร่ นา หรือซุกของ แร่ กิน หิน ภูเขา " ส่วนในเขตอุทยานแห่งชาตินั้น พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 มาตรา 16 (21) บัญญัติว่า " ห้ามมิให้ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพซึ่งป่า ไร่ นา แร่ หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น " การฝ่าฝืนกฎหมายดังกล่าวข้างต้น มีโทษทั้งปรับและจำคุก

ข้อเสนอแนะ กรมทรัพยากรธรณีไม่สามารถจะแก้ไขสาเหตุของปัญหาในการขอประทานบัตรได้ เนื่องจากการพิจารณาต่างๆ ต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยราชการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เข้าร่วมพิจารณาแก้ไข เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประเทศสูงสุด ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาลำบากและการขอประทานบัตรไม่ได้ อาจทำได้ดังนี้

ก. ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขึ้นทบทวนแก้ไขขั้นตอนต่างๆ ของการขอประทานบัตร เสียใหม่ ให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว หากขั้นตอนใดไม่จำเป็นก็ควรตัดออก

ข. ควรจะได้มีการกระจายอำนาจออกไป เช่น ในบางท้องที่ที่รัฐมนตรีมีนโยบายส่งเสริมให้มีการประกอบอุตสาหกรรมเหมืองแร่ ควรจะให้อำนาจการออกประทานบัตรได้ในระดับจังหวัด

ค. การประกาศเขตหรือชั้นต่างๆ ของกรมป่าไม้ ควรจะได้มีการปรึกษาหารือกับกรมทรัพยากรธรณีเสียก่อน เพื่อว่ากรมทรัพยากรธรณีจะได้กินพื้นที่ที่เป็นแหล่งแร่สมบูรณ์หรือที่มีศักยภาพของแร่สูงออกจากเขตป่าสงวน หรือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า หรือ เขตอุทยานแห่งชาติ เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อป้องกันมิให้ผู้ที่ลงทุนสำรวจแร่ไปแล้วต้องสูญเสียเงินทุนที่ใช้ในการสำรวจแร่ โดยไม่สามารถขอประทานบัตรได้

ง. ควรจะได้ทำการรวมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรธรรมชาติประเภทต่างๆ ของประเทศเข้าไว้ในกระทรวงเดียวกัน เพื่อให้การดำเนินงานต่างๆ ประสานกันได้

ปัญหาในการทำเหมืองแร่

ภายหลังที่ผู้ประกอบการทำเหมืองแร่ได้ขอประทานบัตร เรียบร้อยแล้ว การประกอบอุตสาหกรรมเหมืองแร่ก็มุ่งในประเทศไทยในขั้นตอนการทำเหมือง มักจะมีปัญหาพอสรุปได้ดังนี้

ปัญหาที่ 1 สถาบันการเงินไม่ยอมปล่อยเงินกู้

การที่สถาบันการเงินต่างๆ ไม่ยอมปล่อยเงินกู้ให้แก่อุตสาหกรรมเหมืองแร่ เป็นผลทำให้ผู้ประกอบการขาดแคลนเงินทุนในการดำเนินงาน ซึ่งสาเหตุอาจเนื่องมาจาก

1. เมืองขนาดย่อมไม่มีแผนงานเจาะสำรวจ (Boring Plan) โดยละเอียด

การที่สถาบันการเงินจะปล่อยเงินกู้ จำเป็นต้องคำนึงถึงความปลอดภัยของเงินที่จะปล่อยออกไป ดังนั้น เมื่อผู้ประกอบการทำเมืองแรกไม่มีหลักประกันความมั่นคงของกิจการ เนื่องจากไม่มีแผนงานการเจาะสำรวจ ทำให้ไม่สามารถทราบได้ว่า แหล่งแร่นั้นมีความสมบูรณ์มากพอที่จะลงทุนทำเมืองแรกหรือไม่ และในบางรายแม้ว่าจะมีแผนงานสำรวจ แต่เจ้าของเมืองก็เป็นผู้เขียนขึ้นเอง โดยยังไม่ได้ทำการเจาะสำรวจจริง ฉะนั้น จึงเป็นการยากที่จะพิจารณาว่า เมืองแรกนั้นๆ มีความสมบูรณ์ถูกต้องแค่ไหน

2. เมืองแรกอยู่ในถิ่นทุรกันดารและห่างไกลความเจริญ เมืองแรกส่วนมากจะอยู่ห่างไกลจากที่ชุมชน ทำให้การติดต่อกันทำได้ลำบากและเสียเวลา ฉะนั้น จึงเป็นการยากที่ผู้ใหญ่จะมีโอกาสไปตรวจดูกิจการหรือความเป็นไปของเมือง

3. ลักษณะการบริหารงานไม่มาเชื่อถือ การบริหารงานในค้ำกันต่างๆ ตลอดจนรูปแบบบัญชีของเมืองแรกที่ เป็นอยู่ ส่วนมากล้าสมัยหรือไม่ถูกต้อง และเมืองแรกบางแห่งก็มีผู้จัดการที่ขาดสมรรถภาพและไร้ความชำนาญ การบริหารงานต่างๆ จึงไม่ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นแก่ผู้ใหญ่ได้

4. ไม่มีหลักประกันเพียงพอ ส่วนมากเมืองขนาดย่อมมักเสนอประทานหลักทรัพย์การทำเมืองและอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำเมืองเป็นประกัน แต่กฎหมายในปัจจุบันไม่ได้ให้ความคุ้มครองแก่สถาบันการเงินในหลักทรัพย์เหล่านี้ และสถาบันการเงินเองก็มีกฎเกณฑ์หรือระเบียบที่คงปฏิบัติคือ ต้องคำนึงถึงหลักทรัพย์และหลักประกันในการปล่อยเงินกู้ ฉะนั้น เมื่อหลักประกันไม่เพียงพอ สถาบันการเงินจึงไม่สามารถปล่อยเงินกู้ได้

5. สถาบันการเงินขาดความรู้ในการประกอบอุตสาหกรรมเมืองแรก ในการพิจารณาการให้เงิน สถาบันการเงินส่วนมากยังขาดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ในเรื่องนี้ ดังนั้นในการไปตรวจดูวิธีการทำเมืองแรก จึงเป็นการยากที่จะทำให้เจ้าหน้าที่เชื่อว่า การดำเนินงานของเมืองจะประสบความสำเร็จ ฉะนั้น สถาบันการเงินส่วนมากจึงเห็นว่า การให้เงินประเภทนี้มีความเสี่ยงมากกว่าการให้เงินในอุตสาหกรรมประเภทอื่น

ข้อเสนอแนะ การแก้ไขในเรื่องนี้ทำได้ยาก เนื่องจากการทำงานของสถาบันการเงินต้องคำนึงถึงหลัก สภาพคล่อง (Liquidity) ความปลอดภัย (Safety) และผลกำไร (Profitability) ที่สถาบันการเงินจะได้รับความคุ้มกันไป แต่อย่างไรก็ตาม ถ้าหากสถาบันการเงินใดต้องการสนับสนุนส่งเสริมอุตสาหกรรมประเภทนี้ ก็อาจลดความเสี่ยงในการดำเนินงาน โดยการหาผู้เชี่ยวชาญในค้ำนเหมืองแร่ไปประจำในสาขาของสถาบันที่อยู่ในแหล่งที่มีการทำเหมืองแร่มากๆ เพื่อพิจารณาในเรื่องนี้โดยเฉพาะ ซึ่งจะทำการทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และจะเป็นการเพิ่มผลกำไรให้กิจการได้ เพราะนอกจากจะได้รับผลตอบแทนในรูปดอกเบี้ยแล้ว ยังอาจได้รับผลตอบแทนในรูปอื่นๆ เช่น ผู้ประกอบการทำเหมืองจะใช้บริการของสถาบันการเงินในค้ำนอื่นมากขึ้น เป็นต้น

ปัญหาที่ 2 การผลิตแร่ทำได้ไม่เต็มที่

ในการผลิตแร่ที่บุกในในประเทศไทย ผู้ประกอบการมักประสบกับปัญหาการผลิตแร่ทำได้ไม่เต็มที่ ซึ่งอาจมีสาเหตุเนื่องมาจาก

1. การบุกรุกที่ประทานบัตร ผู้ประกอบการทำเหมืองแร่ที่ปฏิบัติถูกต้องตามระเบียบของทางราชการมักจะมีอุปสรรคในการผลิตแร่ เนื่องจาก บริเวณเนื้อที่ในเขตประทานบัตรถูกบุกรุก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความบริเวณฝั่งทะเลตะวันตกในเขตจังหวัดพังงาและภูเก็ต ซึ่งภายหลังที่รัฐเพิกถอนประทานบัตรของบริษัทเหมืองโก และถอนอาชญาบัตรผูกขาดการสำรวจแร่ของบริษัทเอมโกแล้ว ได้มีราษฎรจำนวนมากพากันบุกรุกเข้าคุกคามแร่อย่างผิดกฎหมาย และใช้วิธีการผลิตแร่อย่างผิดๆ ทำให้เกิดการสูญเสียแร่และเป็นอันตรายต่อชีวิตกรรมกร นอกจากบุกรุกในบริเวณดังกล่าว ราษฎรบางกลุ่มยังบุกรุกเข้าไปในเขตประทานบัตรของผู้ประกอบการทำเหมืองแร่ เขตชนรายอื่นๆ ในเขตท้องที่อำเภอตะกั่วป่า ทำให้เกิดปัญหาการผลิตแร่ทำได้ไม่เต็มที่

ข้อเสนอแนะ การแก้ปัญหาในเรื่องนี้ ถ้าใช้วิธีการที่รุนแรง อาจทำให้เกิดปัญหาร้ายแรงตามมา ดังนั้น วิธีการแก้ไขอาจทำได้ตามขั้นต่อไปนี้

ก. รัฐควรรจัดสรรบริเวณพื้นที่ส่วนหนึ่ง ซึ่งห่างจากบริเวณประทานบัตรของเอกชน ให้ราษฎรที่คุกคามแร่ทำ เพราะหากใช้วิธีห้ามอย่างเด็ดขาด อาจทำให้เกิดปฏิบัติการรุนแรง

จากราษฎรได้ เนื่องจากผู้บุกรุกมีจำนวนมาก

ข. รัฐควรหาวิธีการควบคุมเรือคูกำแรมให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อป้องกันมิให้ผู้บุกรุกเพิ่มจำนวนมากยิ่งขึ้น โดยการแจ้งให้ผู้บุกรุกมาจดทะเบียนเรือไว้ หากเรือคูกำแรมรายใดไม่มาจดทะเบียนภายในช่วงระยะเวลาที่กำหนด ก็ให้ถือเป็นเรือที่ผิดกฎหมาย ซึ่งจะต้องมีความผิดถ้าหากทำการคูกำแรม

ค. เมื่อราษฎรที่คูกำแรมในบริเวณที่จัดสรรให้ครั้งแรกหมด และหากประสงค์จะทำเหมืองแร่ต่อไป ก็ให้ไปดำเนินการขอประทานบัตรตามขั้นตอนการทำเหมืองที่ถูกต้องตามกฎหมายต่อไป

ง. ทางราชการจะไต่ทำการสืบสวนเพื่อให้รู้ว่า ใคร เป็นผู้วางแผนการในเรื่องนี้ เนื่องจากเป็นที่น่าสังเกตว่า เรือคูกำแรมส่วนมากมีมูลค่า เป็นเงินจำนวนล้านบาทขึ้นไป ดังนั้น บุคคลที่อยู่เบื้องหลังเรื่องนี้ ต้องเป็นผู้ที่มีฐานะดี แต่ใช้กรรมกร เป็นเครื่องบังหน้า เพื่อปกปิดผลประโยชน์จากรัฐ โดยไม่ต้องผ่านขบวนการตามกฎหมาย และหากสืบทราบได้ว่า เป็นบุคคลใด ก็ควรค่าแก่การลงโทษขั้นรุนแรงต่อไป

2. การขาดแคลนน้ำมันเชื้อเพลิง ปัจจุบันรัฐบาลกำลังให้ความสนใจและสนับสนุนให้มีการประหยัดน้ำมัน ทั้งนี้เพื่อป้องกันการขาดแคลนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และเนื่องจากอุปสรรคในเรื่องน้ำมันขาดแคลนจะมีผลกระทบกระเทือนอย่างมากต่อการผลิตแร่ โดยเฉพาะการผลิตแร่โดยวิธีเหมืองสูบ เหมืองเรือชุกและเหมืองเรือสูบ เหล่านี้ล้วนแต่ต้องใช้น้ำมันเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตแร่ทั้งสิ้น ซึ่งผู้เชี่ยวชาญเห็นว่า ในอนาคตอาจเกิดภาวะน้ำมันขาดแคลนอย่างรุนแรง และอาจจำเป็นต้องใช้วิธีการปันส่วนน้ำมันได้

ข้อเสนอแนะ ปัญหาการผลิตแร่ทำได้ไม่เต็มที่อันเนื่องมาจากการขาดแคลนน้ำมันเป็นปัญหาใหญ่ แม้ในขณะนี้ จะยังมีได้เกิดการขาดแคลนอย่างรุนแรง แต่รัฐบาลควรจะได้หาทางป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต เพื่อมิให้กระทบกระเทือนต่อการประกอบอุตสาหกรรมในประเทศมากนัก สำหรับการแก้ปัญหาอาจจะทำได้ดังนี้

ก. ผู้ประกอบการทำเหมืองที่อยู่ในท้องถิ่น ควรจะได้มีการส่งตัวแทนไปติดต่อซื้อน้ำมันโดยตรงจากผู้ค้าน้ำมันรายใหญ่ เนื่องจากหากต้องซื้อน้ำมันจากผู้ขายย่อย

อาจเกิดภาวะการขาดแคลนน้ำมันได้ง่าย เพราะพฤติกรรมกรรมการกักตุนน้ำมันทำให้ไม่มีน้ำมันขาย
มักเกิดขึ้นเสมอกับผู้นำน้ำมันรายย่อย

ข. รัฐควรที่จะเพิ่มการลงโทษผู้กักตุนน้ำมันให้มากยิ่งขึ้น เพื่อปรามมิให้กระทำ
การกักตุน ซึ่งจะเป็นการป้องกันมิให้เกิดการขาดแคลนน้ำมันอย่างรุนแรง

ค. รัฐควรเตรียมมาตรการต่างๆ ในการป้องกันการขาดแคลนน้ำมันไว้ล่วงหน้า
ในขณะเดียวกันควรจะได้มีการ เตรียมข้อมูล เพื่อประกอบการใช้มาตรการนั้นๆ ด้วย เช่น
มาตรการปันส่วนน้ำมันหากเกิดภาวะการขาดแคลนน้ำมันอย่างรุนแรง ก็ควรจะได้หาวิธีการจัด
เก็บสถิติการใช้น้ำมันของผู้ประกอบอุตสาหกรรมต่างๆ ไว้ นอกจากนี้รัฐควรได้มีการจัดทำ
วิจัยเพื่อศึกษาประเมินผลการใช้มาตรการต่างๆ ที่ได้ดำเนินการไปแล้ว ทั้งนี้เพื่อจะได้ทราบว่า
มาตรการ เหล่านั้นได้ผลเพียงใด หากผลที่ได้ดีกว่าที่คาดไว้ เป็นเพราะเหตุใด และจะได้
หาทางแก้ไขได้ตรงจุดต่อไป

ง. ผู้ประกอบการท่าเหมืองทั่วประเทศ ควรจะได้จัดทำสถิติการใช้น้ำมันไว้
เพื่อ เป็นการควบคุมการใช้น้ำมันให้รัดกุมยิ่งขึ้น และหากรัฐบาลจำเป็นต้องใช้มาตรการการปัน
ส่วนน้ำมัน อุตสาหกรรมเหมืองแร่จะได้มีข้อมูลที่ถูกต้อง เสนอให้รัฐบาลทราบได้ทันที

3. การขาดแคลนวัตถุดิบ เนื่องจากวัตถุดิบเป็นปัจจัยสำคัญในการทำ
เหมืองที่มีหน้าเหมือง เป็นหินแข็ง เพราะการที่จะใช้แรงคนหรือแรงงานช่วยในการพังหินหน้าเหมือง
ทำได้ยาก จึงจำเป็นต้องใช้วัตถุดิบช่วย ดังนั้น การขาดแคลนวัตถุดิบจึงทำให้การผลิตทำ
ได้ไม่เต็มที่ ผู้ประกอบการท่าเหมืองมักประสบกับการขาดแคลนวัตถุดิบอยู่เป็นประจำ ทั้งนี้
เพราะการที่จะมีและใช้วัตถุดิบ จะต้องขอใบอนุญาตจากทางราชการก่อน (ศึกษาเรื่องนี้ได้
ในภาคผนวก ก) และต้องเสียเวลาในการขอใบอนุญาตมีและใช้วัตถุดิบนาน ทำให้ในช่วง
ระยะเวลาที่รอใบอนุญาตอาจเกิดการขาดแคลนวัตถุดิบได้ นอกจากนี้ ภายหลังจากที่ได้รับ
ใบอนุญาตแล้ว การหาซื้อวัตถุดิบก็ทำได้ยาก เนื่องจากเหมืองแร่ส่วนใหญ่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร
จึงทำให้การขาดแคลนวัตถุดิบมีอยู่เป็นประจำ

ข้อเสนอแนะ การแก้ไขในเรื่องนี้ ผู้ประกอบการท่าเหมืองอาจกระทำได้ดังนี้

ก. ควรจะได้มีการทำแผนงานการใช้ การซื้อ และการเก็บรักษาวัชฐะเบ็ด
ไว้วงหน้าอย่างรอบคอบ

ข. ควรดำเนินการขุดไอบอนุญาคมีและใช้วัชฐะเบ็ดไว้วงหน้าก่อนที่ไอบ-
อนุญาคเกิมนจะหมคอายุลง

ค. มีการควบคุมการใช้วัชฐะเบ็ดให้รัคคุมยั้งขึ้น

4. การซาคแคคณเงินทุน เนื่องจากการทำเหมืองแร่จำเป้นคองใช้เงินทุนจำ-
นวนมาก ทั้งเงินทุนในการซื้อเครื่องจักร เครื่องมือเครื่องใช้ และเงินทุนหมุนเวียนซึ่งคองใช้เป้น
ค่าใช้จายในการดำเนินงาน และโดยปกติคนไทยส่วนใหญ่มกกล้าที่จะลงทุนในกิจการใดๆ เป้น
เงินจำนวนมาก เพราะคำนึงถึงความเสี่ยงเป้นสำคัญ กังนั้ การประกอบอุคสาหกรรมเหมือง
แร่ จึงมกประสบกับการซาคแคคณเงินทุนอยู่เสมอ ทำให้การผลิครแร่ทำได้ไม่เต็มที่

ขอเสนอแนะ การแก้ไขในเรื่องนี้ อาจทำได้โดยการส่งเสริมให้มีการระคมทุน
ในรูปบริษัทมหาชน โดยการเสนอขายทุนเป้นจำนวนร้อยทุนขึ้นไปให้แก่ประชาชนทั่วไป ซึ่งจะ
ทำให้เกิดการร่วมทุนการผลิคนาคใหญ่ และหากการดำเนินงานประสบผลสำเร็จ ผลคอบแทน
จะไดกระจายไปสู่คนหมู่มาก แต่การดำเนินงานในรูปบริษัทมหาชน ยังไม่เป้นที่รู้จักและไม่เป้นที่
นิยมมากนัก จึงเป้นหน้าที่ของรัฐที่จะชักจูงและให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องนี้ใหม่กชันก่อน

5. การซาคแคคณแรงงาน อุปสรรคของการประกอบอุคสาหกรรมเหมืองแร่ใน
เรื่องการซาคแคคณแรงงานมีมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดระนอง เนื่องจากการจัด
หาชาวพม่าเข้ามาทำงาน เพราะพวกนี้ส่วนใหญ่มีความอคทนและไม่ตั้งงาน แต่ก็คิดชัคควัยกฎ-
หมายแรงงานและกฎหมายเกี่ยวกับคนเข้าเมือง เป้นผลทำให้คองส่งคนงานชาวพมามากลับไป และ
นำแรงงานจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือเข้ามาทดแทน แต่ชาวอีสานส่วนใหญ่ไม่เคยชินกับสภาพ
ดินฟ้าอากาศในจังหวัดระนอง เพราะระนองมีฝนตกชุกเกือบตลอดปี กลางวันอากาศร้อน แต่
กลางคืนอากาศกลั้หนาวเย็น ทำให้แรงงานจากอีสานมักจะไม่ตั้งงาน หรือบางส่วนจะอคทน
เก็บเงินให้ไค้จำนวนหนึ่งแล้วพากันกลับถิ่นเดิม ทำให้ไม่สามารถทำการผลิครแร่ได้เต็มที่

ขอเสนอแนะ การแก้ไขในเรื่องนี้ใหม่รร เทาหลงไค้ข้าง อาจกระทำไค้กั้

ก. ศึกษาถึงสาเหตุการละทิ้งงาน โดยการสอบถามจากคนงานโดยตรง เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาคคนงานลาออกต่อไป

ข. ผู้ประกอบการควรจะหาวิธีจูงใจคนงานต่างๆ เพื่อให้คนงานมีความอดทนในการทำงาน เช่น ปรับปรุงสวัสดิการความปลอดภัยของคนงานให้มากขึ้น ให้อัตราผลตอบแทนเป็นร้อยละของผลกำไรที่กิจการทำได้ เพื่อให้คนงานมีส่วนร่วมหรือรับผิดชอบในงานที่ทำมากยิ่งขึ้น เป็นต้น

6. ภาวะน้ำท่วมและฝนตกในฤดูมรสุม ฤดูมรสุมเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการทำเหมืองแร่ทั้งบนบกและในทะเล ซึ่งผู้ประกอบการทำเหมืองไม่สามารถแก้ไขได้เนื่องจากเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ กล่าวคือ ฤดูมรสุมมักจะทำให้เกิดฝนตกหนักและทำให้น้ำท่วม ซึ่งจะ เป็นอุปสรรคต่อการทำเหมืองบนบก ส่วนการทำเหมืองแร่ในทะเล ก็ไม่สามารถนำเรือออกกัญคว้าแร่ได้ เนื่องจากเกิดมรสุมและฝนตกหนัก ทำให้การผลิตแร่ทำได้ไม่เต็มที่

7. การขาดแคลนน้ำ การทำเหมืองบนบก เช่น เหมืองสูบลู เหมืองฉีด และเหมืองแล่น ส่วนใหญ่ต้องใช้น้ำเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิตแร่ ดังนั้น หากพื้นที่ใดมีอุปสรรคเนื่องจากการขาดแคลนน้ำ จะทำให้การผลิตแร่ทำได้ไม่เต็มที่ และภาวะการขาดแคลนน้ำจะมีมากขึ้นในฤดูแล้ง

ข้อเสนอแนะ การแก้ไขในเรื่องการขาดแคลนน้ำกระทำได้ยาก แต่อาจบรรเทาได้ โดยใช้วิธีดังต่อไปนี้

ก. ชุกบอบอากาศ หรือสระ เพื่อกักน้ำในฤดูฝนไว้ใช้ในฤดูแล้ง

ข. ใช้เทคนิคในการหมุนเวียนน้ำที่ใช้อยู่แล้ว ให้นำกลับมาใช้ใหม่ได้

ปัญหาที่ 3 ความล่าช้าในการขอใบอนุญาตมีและใช้วัตุกระเบิด

การทำเหมืองแร่ส่วนใหญ่โดยเฉพาะการทำเหมืองในแหล่งทางแร่ จำเป็นต้องใช้วัตุกระเบิดในการพังกินหน้าเหมือง แต่กฎหมายได้กำหนดให้ต้องขอใบอนุญาตมีและใช้วัตุกระเบิดซึ่งมีอายุ 1 ปี ดังนั้น ผู้ประกอบการทำเหมืองแร่จึงมักประสบปัญหาความล่าช้าในการขอใบอนุญาต

อยู่เสมอ ทั้งนี้อาจมีสาเหตุเนื่องมาจาก

1. ผู้ประกอบการทำเหมืองไม่เข้าใจถึงวิธีการขอใบอนุญาต สาเหตุนี้ทำให้ผู้ประกอบการทำเหมืองแร่ เตรียมเอกสารต่างๆ เพื่อส่งไปประกอบการพิจารณาคำขอใบอนุญาตไม่ครบถ้วนถูกต้อง ทำให้ต้องเสียเวลาในการส่งคืนกลับมาแก้ไข เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ การแก้ไขในเรื่องนี้ อาจกระทำได้ดังนี้

ก. ผู้ประกอบการควรจะศึกษาถึงวิธีการขออนุญาต และขั้นตอนต่างๆ เสียก่อน ซึ่งอาจทำได้โดยการสอบถามเจ้าหน้าที่ หรือจากเอกสารรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องนี้

ข. หน่วยงานที่ทำหน้าที่ในเรื่องนี้ ควรจะได้มีการจัดเตรียมเอกสาร เพื่อเผยแพร่วิธีการหรือขั้นตอนในการขอใบอนุญาตมีและใช้วัตถุระเบิดแก่ผู้มาติดต่อ หรือจัดเตรียมเจ้าหน้าที่ไว้ให้คำแนะนำในเรื่องนี้โดยเฉพาะ

2. ขั้นตอนในการขอใบอนุญาตมีมาก เนื่องจากวัตถุระเบิดเกี่ยวข้องกับความปลอดภัยและความปลอดภัยของชาติ ดังนั้น ขั้นตอนในการพิจารณาจึงมีหลายระดับชั้น และผู้มีอำนาจในการอนุมัติได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จึงทำให้เกิดปัญหาความล่าช้าในการขอใบอนุญาต เนื่องจากต้องผ่านการศึกษาหลายครั้ง (ศึกษาได้จากภาคผนวก ก)

ข้อเสนอแนะ ในการขอใบอนุญาตมีและใช้วัตถุระเบิดในครั้งแรก ควรจะได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังที่เป็นอยู่ แต่สำหรับการพิจารณาในการต่ออายุใบอนุญาต ควรจะได้มีการตัดขั้นตอนบางอย่างทิ้ง เนื่องจากได้มีการพิจารณาอย่างละเอียดในครั้งแรกแล้ว

3. กำลังเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ สำหรับในบางท้องที่ที่มีการทำเหมืองแร่มาก ทำให้มีการขอใบอนุญาตมีและใช้วัตถุระเบิดจำนวนมาก เจ้าหน้าที่ที่ให้การบริการในเรื่องนี้มักจะมีน้อย ไม่เพียงพอกับจำนวนคนที่มาติดต่อ ทำให้ผู้ขอต้องเสียเวลาในการขอใบอนุญาตนาน

ข้อเสนอแนะ ควรได้มีการพิจารณาถึงท้องที่ที่มีความจำเป็นในการให้บริการในเรื่องนี้ โดยการเพิ่มปริมาณเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอ เพื่อให้การบริการในการตรวจเช็คความถูกต้องในค่านต่างๆ ได้รวดเร็วขึ้น ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาในเรื่องนี้ให้บรรเทาลงบ้าง

ปัญหาที่ 4 ต้นทุนการผลิตสูงกว่าที่ประมาณไว้

เนื่องจากการลงทุนประกอบอุตสาหกรรมเหมืองแร่ จำเป็นต้องประมาณค่าใช้จ่ายในการผลิตต่างๆ ไว้ หากผู้ลงทุนมิได้ประมาณค่าใช้จ่ายในการผลิตไว้อย่างรอบคอบ โดยมิได้คำนึงถึงปัจจัยที่จะมีผลทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้นแล้ว ก็อาจทำให้เกิดปัญหาต้นทุนการผลิตที่เกิดขึ้นสูงกว่าที่ได้ประมาณไว้ ซึ่งอาจทำให้การผลิตของหยุดชะงักลง เพราะขาดแคลนเงินทุนที่จะใช้จ่ายในการผลิตได้ การที่ต้นทุนการผลิตสูงกว่าที่ได้ประมาณไว้ อาจเนื่องมาจากสาเหตุดังนี้

1. ราคาน้ำมันสูงขึ้น เนื่องจากการขึ้นราคาน้ำมันของกลุ่มโอเปค ทำให้ราคาน้ำมันเชื้อเพลิงสูงขึ้น ทำให้เกิดผลกระทบต่อการทำงานของอุตสาหกรรมเหมืองแร่ เพราะทำให้ต้นทุนในการผลิตจริงสูงกว่าที่ได้ประมาณไว้

2. ราคาวัตถุดิบเบ็ดสูงขึ้น เนื่องจากราคาวัตถุดิบเบ็ดถูกกำหนดจากตลาดภายนอกประเทศ ผู้ประกอบการบางรายอาจคาดไม่ถึงว่า ราคาวัตถุดิบเบ็ดจะสูงขึ้น และยิ่งถ้าเกิดวิกฤติการณ์ที่สื่อให้เห็นว่าอาจจะเกิดการสู้รบกัน ราคาวัตถุดิบเบ็ดจะยังมีแนวโน้มสูงขึ้น

ข้อเสนอนแนะ สาเหตุของการขึ้นราคาไม่ว่าจะเป็นน้ำมันหรือวัตถุดิบเบ็ด เป็นสิ่งที่แก้ไขได้ยาก เพราะราคาถูกกำหนดจากต่างประเทศ ดังนั้น สิ่งที่ผู้ประกอบการทำเหมืองจะแก้ไขได้ก็คือ ควรหาวิธีการควบคุมการใช้จ่ายเหล่านั้นให้รัดกุมยิ่งขึ้น

3. ค่าเช่าหรือค่าบริการในการขนส่งสูงขึ้น สำหรับกิจการเหมืองแร่ที่ไม่มีรถบรรทุก จึงจำเป็นต้องเช่าหรือใช้บริการขนส่งจากบริษัทขนส่งต่างๆ ซึ่งปัจจุบันอัตราค่าเช่าหรือค่าบริการจะมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ ทำให้เกิดปัญหาต้นทุนการผลิตสูงกว่าที่ได้ประมาณไว้

ข้อเสนอนแนะ สาเหตุนี้เป็นสาเหตุที่ผู้ประกอบการทำเหมืองไม่สามารถจะควบคุมได้ และเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ ดังนั้น ในการขนส่งแต่ละครั้ง ผู้ประกอบการทำเหมืองควรจะได้วางแผนในการขนส่งให้ได้ประโยชน์มากที่สุด

4. มีค่าใช้จ่ายนอกเหนือจากการผลิตเกิดขึ้น นอกจากค่าใช้จ่ายในการผลิต ยังมีค่าใช้จ่ายอื่นๆ นอกเหนือจากการผลิตเกิดขึ้น เช่น ต้องเสียค่าพยาบาลในการผ่านด่านตรวจเมื่อ

ทำการชนแร่ ต้องเสียค่าคุ้มครองเพื่อความปลอดภัยในการทำเหมือง เป็นต้น ค่าใช้จ่ายเหล่านี้เกิดจากเจ้าหน้าที่ที่ทุจริต หรือกลุ่มผู้ก่อการร้าย ทำการเรียกร่องขอค่าช่วยการต่างๆ หากผู้ประกอบการไม่ให้ ก็จะกระทำใญ่ผู้ประกอบการ เกิดการเสียหาย หรือเกิดความไม่ปลอดภัยในการทำเหมือง ดังนั้น ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นนอกเหนือจากการผลิตเหล่านี้ จึงยากที่จะประมาณให้ถูกต้องได้ จึงทำให้เกิดปัญหาต้นทุนการผลิตสูงกว่าที่ได้ประมาณไว้อยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะ การแก้ไขในเรื่องนี้ทำได้ยาก เพราะในปัจจุบัน กำลังเจ้าหน้าที่ที่จะทำการปราบปรามในเรื่องนี้น้อย และเจ้าหน้าที่บางคนก็ทำการทุจริตเสียเอง ดังนั้น ปัญหานี้จึงต้องขึ้นอยู่กับปฏิภาณหรือความสามารถของผู้ประกอบการ ที่จะทำให้ค่าใช้จ่ายเหล่านี้ไม่สูงมากนัก ส่วนทางราชการ ควรจะคิดทำการ เพิ่มทลงโทษเจ้าหน้าที่ที่ทำการทุจริตในหน้าที่ ให้รุนแรงยิ่งขึ้นด้วย

ปัญหาอื่นๆ

การประกอบอุตสาหกรรมเหมืองแร่ในประเทศไทย นอกจากปัญหาในการสำรวจ ปัญหาในการขอประทานบัตร ปัญหาในการทำเหมืองแล้ว ยังมีปัญหาอื่น ๆ ซึ่งมีผลต่อการประกอบอุตสาหกรรมเหมืองแร่ และผลประโยชน์ของประเทศ ดังนี้คือ

ปัญหาที่ 1 การลักลอบขนแร่ออกนอกราชอาณาจักร

ในช่วงระยะเวลา 3 - 4 ปีที่ผ่านมา ปรากฏว่ามีการลักลอบขนแร่ออกนอกราชอาณาจักร เป็นจำนวนหลายพันตันต่อปี ทำให้รัฐสูญเสียรายได้โดยตรงในค่านักภาคหลวงแร่ และภาษีอื่นๆ เป็นจำนวนมาก ทั้งนี้สาเหตุที่ทำให้เกิดการลักลอบส่งแร่ออกนอกราชอาณาจักรเพิ่มขึ้น อาจเนื่องมาจาก

1. ผลประโยชน์ที่ได้รับสูง เนื่องจากการลักลอบส่งแร่โดยไม่เสียค่าภาคหลวงแร่และภาษีประเภทอื่นๆ ทำให้ผู้ประกอบการเหมืองแร่สามารถประหยัดต้นทุนได้มาก เพราะปกติเฉพาะค่าภาคหลวงแร่ เพียงอย่างเดียว จะมีมูลค่าประมาณ 30% ของมูลค่าแร่ตามราคาที่กรมทรัพยากรธรณีประกาศ การประหยัดต้นทุนจะทำให้ผู้ประกอบการเหมืองแร่

มีรายไค้สุทธิสูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ การแก้ไขในเรื่องนี้ รัฐอาจทำได้โดย

ก. ใ้มีการพิจารณาปรับปรุงอัตราภาษี เพราะอัตราภาษีที่สูงเกินไป จะมีส่วนสนับสนุนใ้มีการลักลอบส่งแรงแมากขึ้น ดังนั้น หากใ้มีการพิจารณาถึงสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ประกอบการพิจารณาในเรื่องนี้ แล้วปรับอัตราภาษีใ้เหมาะสมอยู่เป็นประจำ คงจะช่วยลดปัญหาเหล่านี้ใ้ลดลงใ้บ้าง

ข. เพิ่มบทลงโทษผู้ลักลอบส่งแรงแอกใ้มากขึ้น

2. กำลังและความสามารถในการป้องกันและปราบปรามไม่เพียงพอ เนื่องจากพื้นที่ที่กระทำการลักลอบส่งแรงแอกมีอาณาเขตกว้าง กำลังเจ้าหน้าที่ตลอดจนอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใ้ในการปราบปรามมีน้อย ทำให้ไม่สามารถป้องกันการลักลอบส่งแรงแอกนอกราชอาณาจักรใ้เต็มที่ จึงมีผู้ลักลอบส่งแรงแอกนอก ๆ เกิดขึ้นเป็นประจำ

ข้อเสนอแนะ การแก้ไขในเรื่องนี้อาจกระทำใ้ดังนี้

ก. ควรจัดหาเครื่องมือเครื่องใ้ในการปราบปรามใ้ทันสมัย เพื่อใ้ทำให้การทำงานของเจ้าหน้าที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ข. ควรมีเจ้าหน้าที่ทำงานค้ำปรามปรามโดยเฉพาะ โดยรวมเจ้าหน้าที่หลายๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมตำรวจ กรมศุลกากร กองทัพอากาศ และสำนักงาน ป.ป.ป. เป็นต้น ทั้งเป็นหน่วยงานปราบปรามซึ่งจะเป็นศูนย์กลางทำการศึคค่อส่งชาวใ้สะกดก หากใ้รับแจ้งข่าวจะใ้ถอดก้าเนินการโดยรวกเร็ว

ค. กรมทรัพยากรธรณี ควรจะใ้มีการเก็บสถิติของผู้ประกอบการทำเหมืองแร่ต่างๆ ทั่วประเทศ เพื่อจะใ้ทราบถึงอัตราการผลิของเหมืองต่างๆ และเป็นแนวทางในการป้องกันการลักลอบขนแร่ที่ผิดกฎหมาย เช่น หากการผลิโดยปกติมีปริมาณมาก แต่ใ้ใ้ใ้ใ้ผลผลิตลดลงผิดปกติ ก็ใ้ทำการตรวจสอบหรือศึคษาพฤติกรรมของเหมืองดังกล่าว ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ จะช่วยใ้ทำให้การปราบปรามมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ง. ักจูงใ้ประชาชนร่วมมือใ้ข่าว เพื่อเป็นข้อมูลในการปราบปราม เช่น

ให้รางวัลในการนำจับเพิ่มขึ้น หรือให้ความปลอดภัยแก่ผู้แจ้งข่าว เป็นต้น

3. อิทธิพลของกลุ่มคนผู้ดำเนินการลักลอบมีมาก เนื่องจากผู้กระทำการลักลอบส่งแร่ออกนอก ส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลทางด้านการเงินและด้านอื่นๆ ดังนั้น แม่ไมบางครั้งเจ้าหน้าที่จะทราบว่า ผู้ลักลอบขนแร่ออกนอกราชอาณาจักร เป็นใคร แต่เจ้าหน้าที่ก็ไม่กล้าทำการจับกุม ทำให้บุคคลเหล่านั้นกล้าที่จะทำผิดกฎหมายมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ เรื่องนี้เป็นเรื่องยากที่จะแก้ไขได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่แต่ละบุคคล ฉะนั้น การแก้ไขในเรื่องนี้ อาจกระทำได้โดย

ก. รัฐควรจะมีนโยบายปราบปรามเรื่องนี้อย่างจริงจัง โดยให้ทั้งกำลังคนและงบประมาณในเรื่องนี้ให้เพียงพอ หากการปราบปรามได้ผล ทำให้การลักลอบส่งแร่น้อยลงก็อาจลดกำลังคน และงบประมาณไปใช้ทางอื่นต่อไป

ข. เพิ่มบทลงโทษสำหรับเจ้าหน้าที่ที่ละเลยต่อหน้าที่ให้มากยิ่งขึ้น

4. การทำเหมืองเถื่อนและกุกค่าแร่เถื่อน เนื่องจากการทำเหมืองเถื่อนและกุกค่าแร่เถื่อน เป็นการประกอบอุตสาหกรรมเหมืองแร่ที่ผิดกฎหมาย ทำให้ผู้ผลิตไม่กล้าจะนำแร่ที่ผลิตได้ไปขายยังโรงถลุงในประเทศ เพราะเกรงกลัวเจ้าหน้าที่จะรู้ถึงการทำเหมืองเถื่อน ทำให้ของลักลอบส่งแร่ออกไปขายต่างประเทศ

ข้อเสนอแนะ การแก้ไขในเรื่องนี้ เจ้าหน้าที่ต้องเร่งปราบปรามการทำเหมืองเถื่อนให้หมดสิ้นไป สำหรับการกุกค่าแร่เถื่อน รัฐบาลได้ทำการแก้ปัญหาโดยรับซื้อแร่จากบุคคลเหล่านี้ เป็นการผ่อนคลายนโยบายเหล่านี้ให้ลดลงไต่อย่าง แต่หากจะแก้ปัญหาให้หมดสิ้นไป โดยไม่มีการทำเหมืองแร่ให้ถูกต้องตามกฎหมายแล้ว จะทำให้สามารถควบคุมผลผลิตของเหมืองแร่เหล่านั้นได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยให้ปัญหาในเรื่องนี้หมดสิ้นไปได้

5. การขอใบอนุญาตขนแร่และการเสียค่าภาคหลวงแร่ เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้ผู้ประสงค์จะขนแร่ต้องทำการขอใบอนุญาตขนแร่ทุกครั้ง และในการขอใบอนุญาตขนแร่ต้องชำระค่าภาคหลวงแร่ก่อน และยังคงเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปขอใบอนุญาตด้วย ดังนั้นผู้ประกอบการที่ขาดแคลนเงินทุนหมุนเวียน หรือเมื่อหน้ายากกับความยุ่งยากในการขอใบอนุญาตขนแร่

ก็จะทำการขนแร่โดยไม่มีใบอนุญาต และส่งไปขายนอกประเทศ

ข้อเสนอแนะ สาเหตุนี้มีส่วนสำคัญน้อยมากที่ทำให้เกิดปัญหาการลักลอบขนแร่ ทั้งนี้เพราะผู้ที่ลงทุนประกอบอุตสาหกรรมเหมืองแร่ จะต้องรู้ถึงอุปสรรคในเรื่องนี้อยู่แล้ว ดังนั้นจึงควรจะได้เตรียมเงินทุนหมุนเวียนจำนวนหนึ่งไว้ในการนี้ด้วย และสิ่งที่รัฐจะดำเนินการแก้ไขในเรื่องนี้ได้ก็คือ ควรจะเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอ เพื่อให้การออกใบอนุญาตขนแร่ทำได้รวดเร็วยิ่งขึ้น

ปัญหาที่ 2 ความไม่สะดวกและไม่ปลอดภัยในการขนแร่

ปัญหานี้มักเกิดกับผู้ประกอบการทำเหมืองแร่ เป็นประจำ ทั้งนี้สาเหตุอาจเนื่องมาจาก

1. ต้องขอใบอนุญาตขนแร่ทุกครั้ง การขนแร่ออกจากเหมืองโดยถูกต้องตามกฎหมาย จำเป็นต้องขอใบอนุญาตขนแร่ทุกครั้ง ทำให้ผู้ประกอบการขาดความคล่องตัวในการขนแร่ แต่การขอใบอนุญาตขนแร่ก็เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทางการที่จะใช้ควบคุมปริมาณการขนแร่ได้
2. แหล่งแร่อยู่ในดินทุรกันดาร การคมนาคมไม่สะดวก เนื่องจากแหล่งแร่ที่มีคนส่วนใหญ่อยู่ในดินทุรกันดาร การคมนาคมไม่สะดวก จึงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการประกอบอุตสาหกรรมเหมืองแร่ ทั้งแก่การสำรวจ การทำเหมือง และตลอดจนถึงขั้นการขนส่งแร่ด้วย

ข้อเสนอแนะ การแก้ไขในเรื่องนี้ทำได้ยาก เพราะเป็นเรื่องใหญ่ที่ต้องใช้เงินจำนวนมาก แต่หากแก้ไขได้ก็จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่อุตสาหกรรมเหมืองแร่ และเป็นการช่วยกระจายความเจริญไปสู่ชนบทด้วย หากรัฐบาลจะทำการแก้ไขอาจทำได้โดย

- ก. เพิ่มบริการทางค่านรถไฟให้มากขึ้น โดยอาจจะทำการสำรวจ เพื่อวิจัยความต้องการของผู้ที่จะใช้บริการเสียก่อน ทั้งนี้เพื่อป้องกันการขาดทุน
- ข. รัฐบาลอาจช่วยตัดถนนเข้าสู่บริเวณแหล่งแร่ และให้เจ้าของเหมืองแร่ตัดถนนไปสู่เหมืองเอง โดยรัฐบาลอาจจะช่วยเหลือให้คำแนะนำ หรือให้ความช่วยเหลือในด้านเครื่องมือและอุปกรณ์

3. โจรบุรุษรายชุกชุม เป็นอันตรายต่อการขนแร่ เนื่องจากแร่มีมูลค่า เป็นทรัพยากร

ที่มีค่า อันตรายจากชนแรงแจ้งมีมาก เพราะแหล่งแร่ส่วนใหญ่อยู่ในดินทุรกันดาร โจรผู้ร้ายมีมาก โดยเฉพาะในเขตภาคใต้ ซึ่งผู้ประกอบการมักประสบกับปัญหานี้อยู่เสมอ

ข้อเสนอแนะ การแก้ไขในเรื่องนี้ ผู้ประกอบการอาจกระทำได้ โดยการทำประกันภัยเพื่อคุ้มครองการชนแรงแจ้ง ซึ่งจะเป็นการช่วยลดความเสี่ยงในเรื่องนี้

จะเห็นว่า ปัญหาในการประกอบอุตสาหกรรมเหมืองแร่มีมากมาย และการทำเหมืองแต่ละวิธีหรือแต่ละท้องที่ก็มีปัญหาแตกต่างกันไป ดังนั้น ผู้ที่จะลงทุนประกอบการทำเหมืองในท้องที่ใด ควรจะได้ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นกับผู้ประกอบการทำเหมืองในดินนั้นๆ เสียก่อน โดยการสอบถามจากผู้ประกอบการทำเหมืองโดยตรง หรือกำนัน ผู้ใหญ่บ้านในท้องถิ่นนั้น เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา หรือลดปัญหาต่างๆ ให้น้อยลง จะทำให้การลงทุนนั้นๆ มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย